YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
10 päivänä toukokuuta 2001 *

Asiassa C-144/99,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään P. van Nuffel, avustajinaan advocaat M. van der Woude ja advocaat L. Dommering-van Rongen, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään M. A. Fierstra ja J. van Bakel,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) eikä EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan (josta on tullut EY 249 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole antanut näiden säännösten ja määräysten noudattamisen edellyttämiä lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, voidakseen taata, että kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 5 artikla saatetaan täysin osaksi Alankomaiden oikeutta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. La Pergola sekä tuomarit M. Wathelet, D. A. O. Edward, P. Jann (esittelevä tuomari) ja L. Sevón,

julkisasiamies: A. Tizzano,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.1.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (josta on tullut EY 226 artikla) nojalla kanteen, jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29; jäljempänä direktiivi) eikä EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan (josta on tullut EY 249 artikla) mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole antanut näiden säännösten ja määräysten noudattamisen edellyttämiä lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, eikä taannut, että kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 5 artikla saatetaan täysin osaksi Alankomaiden oikeutta.

Direktiivi

2 Direktiivin 1 artiklan mukaan sen tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

3 Direktiivin 3 artiklassa määritetään, mitä on katsottava tarkoitettavan "kohtuuttomilla sopimusehdoilla". Direktiivin 6 artiklassa täsmennetään, että tällaiset sopimusehdot "eivät sido kuluttajia".

4 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi."

5 Direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. Tätä tulkintasääntöä ei sovelleta 7 artiklan 2 kohdassa säädettyjen menettelyjen yhteydessä."

6 Direktiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1994.

Asiaa koskeva kansallinen lainsäädäntö

7 Burgerlijk Wetboekin (Alankomaiden siviililaki, jäljempänä BW) III osassa säädetään varallisuusoikeutta koskevista yleisistä seikoista ja VI osassa velvoitteista ja sopimuksista yleisesti.

8 BW:n III osan 35 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Jos henkilön ilmoitus tai toiminta ei vastaa hänen tahtoaan, puutteeseen tahdonmuodostuksessa ei voida vedota sellaista henkilöä vastaan, joka yhdenmukaisesti sen merkityksen kanssa, jonka tämä henkilö asiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen saattoi kohtuudella sille antaa, on ymmärtänyt tämän ilmoituksen tai toiminnan olleen toisen henkilön hänelle tekemä toteamus, jolla on erityinen merkitys."

9 BW:n VI osan 231 §:ssä määritetään, että "vakioehdoilla" tarkoitetaan "yhtä tai useampaa kirjallista sopimusehtoa, joka on laadittu tarkoituksena sisällyttää se tiettyyn määrään sopimuksia, lukuun ottamatta sellaisia ehtoja, joiden kohteena ovat olennaiset suoritukset".

10 BW:n VI osan 233 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Vakioehtoihin sisältyvä sopimusehto voidaan julistaa pätemättömäksi:

a) jos se muodostaa kohtuuttoman rasituksen toiselle sopimuspuolelle, ottaen huomioon sopimuksen luonne ja sisältö, tapa, jolla ehdot ovat syntyneet, sopimuspuolten etu ja muut asiaan liittyvät seikat;

b) jos käyttäjä ei ole antanut sopimuspuolelle riittävää mahdollisuutta tutustua vakioehtoihin".

11 BW:n VI osan 248 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Sopimuksella ei ole ainoastaan sopimuspuolten sopimia oikeusvaikutuksia, vaan myös sopimuksen luonteen perusteella laista, käytännöstä tai kohtuullisuusvaatimuksista johtuvia oikeusvaikutuksia.

2. Sopimussuhteeseen ei sovelleta sopimuksesta johtuvia velvoitteita, jos asiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen tämä ei olisi hyväksyttävää kohtuullisuusvaatimusten perusteella."

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

12 Koska direktiiviä ei ollut saatettu täysin osaksi Alankomaiden oikeutta säädetyssä määräajassa, komissio aloitti jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn. Kehotettuaan Alankomaiden kuningaskuntaa esittämään sille huomautuksensa, komissio antoi 6.4.1998 perustellun lausunnon, jossa se kehotti kyseistä jäsenvaltiota toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa lausunnon tiedoksiantamisesta. Koska Alankomaiden kuningaskunta ei antanut virallista vastausta perusteltuun lausuntoon, komissio nosti nyt esillä olevan kanteen.

Pääasia

13 Komissio toteaa kanteessaan, että direktiivin saattaminen osaksi Alankomaiden oikeusjärjestystä on toteutettu puutteellisesti sekä muodon että keinojen osalta, ja myös saavutettu tulos on sen mukaan puutteellinen.

14 Komission mukaan täytäntöönpano, joka perustuu yksinomaan siihen, että jäsenvaltion oikeusjärjestykseen sisältyy jo direktiivin kanssa yhdenmukaisia säännöksiä, voidaan hyväksyä ainoastaan hyvin tiukkojen edellytysten täyttyessä. Silloin, kuten esillä olevassa asiassa, kun direktiivin tavoitteena on suojella kuluttajia myöntämällä heille täsmällisesti määritettyjä oikeuksia, täytäntöönpano on varmistettava selvin ja yksiselitteisin muodoin. Komissio katsoo, että näin ei ole Alankomaiden hallituksen viittaamien BW:n säännösten osalta.

15 Komissio toteaa myös, että kyseiset säännökset eivät takaa konkreettisesti direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa ja 5 artiklassa tavoiteltua tulosta.

16 Alankomaiden hallitus kiistää tämän näkemyksen ja väittää, että perustamissopimuksen 189 artiklan kolmannessa kohdassa jätetään jäsenvaltioille vapaus valita direktiivin täytäntöönpanolle tarvittava muoto ja keinot. Se vetoaa erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 29/84, komissio vastaan Saksa, 23.5.1985 antamaan tuomioon (Kok. 1985, s. 1661, 23 kohta; Kok. Ep. VIII, s. 231) ja toteaa, että direktiivin nimenomainen täytäntöönpano ei ole välttämätöntä, jos kansallinen oikeusjärjestys täyttää jo ne tavoitteet, joihin direktiivillä pyritään.

17 Tämän osalta on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vaikka direktiivin täytäntöönpano ei välttämättä edellytäkään lainsäädäntötoimia kaikissa jäsenvaltioissa, on kuitenkin välttämätöntä, että kansallisessa oikeudessa taataan se, että asianomaisesta laista johtuva oikeudellinen tilanne on riittävän täsmällinen ja selvä ja että oikeudensaajat ovat tietoisia kaikista oikeuksistaan ja voivat tarpeen vaatiessa toteuttaa ne kansallisessa tuomioistuimessa (asia C-365/93, komissio v. Kreikka, tuomio 23.3.1995, Kok. 1995, s. I-499, 9 kohta).

18 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, tämä viimeksi mainittu edellytys on erityisen tärkeä silloin, kun kyseisen direktiivin tarkoituksena on oikeuksien suominen toisten jäsenvaltioiden kansalaisille (em. asia komissio v. Kreikka, tuomion 9 kohta). Näin on esillä olevassa asiassa, jossa direktiivi on sen kuudennen perustelukappaleen mukaan annettu "kansalaisen suojaamiseksi kuluttajan ominaisuudessa hänen hankkiessaan tavaroita tai palveluja muiden jäsenvaltioiden lainsäädännön kuin hänen omansa sääntelemillä sopimuksilla".

19 Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 25 ja 26 kohdassa selostamien syiden vuoksi on todettava, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole näyttänyt toteen, että sen oikeusjärjestykseen sisältyy direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa ja 5 artiklaa vastaavat säännökset.

20 Siltä osin kuin Alankomaiden hallitus on väittänyt, että direktiivin tavoitteet voidaan saavuttaa Alankomaiden säännösten systemaattisella tulkinnalla, riittää kun todetaan, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 26—31 kohdassa selostamien syiden vuoksi on todettava, että direktiivillä tavoiteltuja tuloksia ei voida saavuttaa Alankomaiden oikeudessa.

21 Alankomaiden hallituksen sen väitteen osalta, jonka mukaan sillä, että Alankomaiden lainsäädäntöä on tulkittava yhdenmukaisesti direktiivin kanssa, voidaan joka tapauksessa korjata se, että Alankomaiden lainsäädäntö eroaa direktiivin säännöksistä, minkä myös Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on sen mukaan vahvistanut, riittää kun todetaan, että kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 36 kohdassa, kansallinen vakiintunutkaan oikeuskäytäntö, jolla tulkitaan kansallisen oikeuden säännöksiä yhdenmukaisesti direktiivissä säädettyjen edellytysten kanssa, ei voi olla riittävän selvää ja täsmällistä, jotta sillä täytettäisiin oikeusvarmuuden vaatimukset. Lisäksi on todettava, että tämä pätee erityisesti kuluttajien suojan alalla.

22 Näin ollen on todettava, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut direktiivin mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole antanut tarvittavia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä voidakseen taata, että kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 5 artikla saatetaan täysin osaksi Alankomaiden oikeutta.

Oikeudenkäyntikulut

23 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Alankomaiden kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska viimeksi mainittu on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole antanut tarvittavia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä voidakseen taata, että kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohta ja 5 artikla saatetaan täysin osaksi Alankomaiden oikeutta.**

2) **Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

La Pergola Wathelet Edward

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 10 päivänä toukokuuta 2001.

R. Grass A. La Pergola

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja